

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput IX. Autographum esse testimonium, quod de Christo perhibuit lib.
XVIII. Antiquitatum Flavius Josephus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83684](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83684)

Salomo in Synhedr. & Talmud de ponderibus.

9. Delirium Judaeorum. Reponunt aliqui ob hæc peccata dilatatum Messiae adventum. Verum dormitant hi, vel delirant. Si enim propter iniquitatem delendam venturus erat Messias; cur peccata in causa fuerunt quominus tempore statuto adveniret? Si est, ut illum appellant, ISCH COPHER, *Placator*, & *Medicus*; quare post restitutam sanitatem, ac pacem appareat? Si denique ob Judaeorum peccata post Messiae adventum erat urbs excindenda; qui fieri potest, ut venerit Iustorum temporibus, non peccatorum? Dum ergo regnabat iniquitas, adfuit opportune Redemptor; & ipsa scelerum magnitudo perficiendam à Jesu Nazareno redemptionem demonstrat. Adde quæ cap. 11. ad consimilem objectionem produximus.

10. Obijciunt 3. Obijciunt denique adversus Jesu Nazareni miracula, primum hæc commentitia esse atque à Christianis conficta: deinde si vera sunt, fuisse patrata magicis artibus, & ope dæmonum; plura insuper Christum mirabilia fecisse sublato fraude de templo nomine quodam arcano: demum ab impiis quoque, & pseudoprophetis facta non semel mira ac stupenda.

11. Respondetur 1. Postremum hoc Judaeorum præsidium absque operosa velitatione subvertitur. Sanioris mentis Rabbini patrata à Christo prodigia non denegant. Testem appellamus Josephum, de quo infra, libros Talmudicos Avoda Zara, & Midrasch Coholerth; & eos, qui Jesum accusabant, quod paralyticum sanaverit die sabbati. Accedit testimonium discipulorum Joannis, dæmonum quoque, ac perditissimorum hominum, ipsiusque Juliani Apostatae apud Cyrillum libro vi. nec non Mahumetis in Alcorano Azoara v. xi. xlii. Quænam præterea veritatis argumenta sunt in patratis à Moyse miraculis, quæ non habeantur in rebus à Christo gestis? Utraque literis consignata sunt, & perfecta coram multitudine po-

puli. Imo, si hæc fas est reponere, facta Moyse ab ipso primum literis mandata sunt, Christi vero à quatuor Evangelistis. Plura ille gessit in Horeb, in Sina, in solitudine ab omnium conspectu segregatus; is omnia in templo, in urbe frequentissima, & universis, vel saltem inculpatæ vitæ plurimis spectatoribus. Facilius ergo est nobis prodigia Christi, quam Moyse tutari, licet utraque fateamur, neque valeant à Paganis ullatenus oppugnari.

Christi prodigia non esse perpetrata ope dæmonum, manifesto declarant notæ à nobis traditæ lib. x. cap. xx. præsertim quod ille dissolverit opera diaboli, unum Deum prædicaverit adorandum, & ejus discipuli idola confregerint, librosque Ephesiorum magicam artem continentes igne combusserint. Iisdem notis propugnamus veritatem miraculorum Moyse & Eliæ. Sed plura vide vicesimo capite laudato. Quod effutunt de sublato à Jesu *Nomine Dei arcano*, principio hoc idem refellit, quod modo opponebant, probatque facta à Christo miracula in Dei virtute, non dæmonis. Fabulam tamen narrant mendaciter, impudenterque confictam, dum asserunt nomen illud arcanum inscriptum lapidi, cui imposita hærebat Arca, extitisse temporibus Reginæ Helenæ, & custoditum fuisse æreis canibus, aut leonibus. Nam, ut recte Grotius lib. v. de veritate Rel. Christi. n. iv. de re tam insigni, atque admiranda nec libri Regum, nec Paralipomenon, nec Josephus quidquam produnt, neque Romani, qui cum Pompejo Templum intrarunt ante Jesu tempora, tale aliquid invenerunt. Accedit Reginam Helenam Jerosolymam adiisse post regis Agrippæ obitum, & in fabulis istiusmodi insignem deprehendi ignorance historiarum. Vide & Huetium Dem. Evang. Prop. ix. cap. xxxix. num. v.

De miraculis, quæ patrata dicuntur ab Ethnicis, recole quæ scripsimus capite vii. libri primi.

12. Respondetur 2.

CAPUT IX.

Autographum esse testimonium, quod de Christo perhibuit lib. xvi. Antiquitatum Flavius Josephus.

SUMMARIUM.

1. Afferitur testimonium Josephi.
2. & 3. Probatur esse genuinum, & non suppositum.
4. Usque ad 9. afferuntur, & solvuntur objectiones.

- 11 & 12. Stylus prædicti testimonii genuinus est, & per omnia phrasi Flaviana conformis.
13. Objectio cum responsione.

E 3

ILLUD

1.
Testimo-
nium Iose-
phi.

ILLUD demum Judaicam perfidiam vincit, quod honorifice quoque de Jesu Nazareno mentionem fecerit Historicus Judæorum disertissimus Flavius Iosephus: qui cap. IV. libri XVII. de Judæorum Archæologia scribit: *Fuit autem hoc tempore Jesus, vir sapiens; si tamen virum illum oportet dicere: erat enim mirabilium operum effector, magister hominum qui vera libenter amplectuntur; & plurimos quidem ex Judæis, plurimos etiam ex Gentibus ad se pertraxit. Hic erat Christus. Cumque eum à primoribus gentis suæ accusatum Pilatus ad crucem damnaasset, ab eo diligendo non abstinuerunt, qui primum ceperant: nam post tertium diem rediit ipse apparuit, cum divini Patres hæc aliæque quamplurima admiranda de eo prædixissent. Neque ad hanc diem defecit denominatum ab eo genus Christianorum.* Quoniam vero insigne istud Christianæ Religionis nomen non Judæi tantum, sed etiam Christianorum permulti labefactare tentarunt; de illius autographia institui hoc loco disserere.

2.
Propositio.

PROPOSITIO I. Testimonium hoc Flavium genuinum est, non suppositum atque insertum.

Demonstratur. Autographus censendus est locus ille Iosephi, si illum ex vetustis, nec interpolatis Mss. exceperint Patres, & Historici præclarissimi: si perpetua traditione usque ad annum MD. fuerit probatus: si demum suppositionis notæ, quas submorosi Critici afferunt, nullius sint roboris, ac firmamenti. Hujus generis est productum Flavii testimonium. Igitur est autographum. Probatur minoris pars prima. Antiquissimus omnium, qui data opera vetustos libros perlegit, & Bibliothecas, restituta per Constantinum Ecclesiæ pace, incredibili diligentia lustravit, est Eusebius Cæsariensis. At is testimonium illud profert lib. III. Demonstrat. Evangelicæ cap. 5. & lib. I. H. Eccl. cap. 10. Fatentur id Adversarii, & respondent aut Eusebium in Mss. interpolata incidisse, aut fraude insignem locum supposuisse. Verum somnia hæc sunt, solemnesque imposturæ. Principio Eusebius usus est antiquissimo Codice Jerosolymitano, quem depravatum immerito suspicantur. Deinde extat hoc testimonium in Mss. omnium antiquissimis Bibliothecæ Palatinæ, in asservato in Bibliotheca Cæsarea, & olim Constantinopoli comparatum ab Augerio Busbequo, in duobus Bibliothecæ Mediceæ, quæ sedula animadversione versarunt docti viri Isaac Vossius, & Emericus Bigotius, in eo quod legit Hieronymus, alio

Demonstra-
tur Genui-
num esse Te-
stimonium
Iosephi.

ab Eusebiano, ut demonstrat Carolus Daubuz; in illo, quod latinum reddidit M. Aurel. Cassiodorus, qui profecto non arripuit deterioris notæ exemplaria. Ex quibus immotum stat iudicium Baronii ad annum Chr. xxxiv. verosimilius esse à Judæis fuisse expunctum, quam à Christianis insertum, quod Historiæ Ecclesiasticæ Parens nititur etiam probare ex vetustis membranis cujusdam Codicis ex Græco in Hebraicum translati, ubi liquet fuisse abrahæ: quamquam illius huiusce periochæ ratio alia possit proferri, & Codex forte fuerit non Flavii, sed Gorrionidis. Præterea si hunc textum supposuisset Eusebius, facillimum fuisset eum Judæis, tum aliis tam apertam fraudem convincere: erant quippe tunc temporis ad omnium manus Codices probatissimæ antiquitatis. Postremo, ut ratiocinatur Valesius, cui bono Eusebius id confingere voluisset? An ex testimonio Iosephi pendebat Christi Divinitas? Priorem ergo partem corroborant argumenta satis obvia, & palmaria.

Pars altera per se constat; nam testimonium Flavium laudarunt S. Hieronymus de Script. Eccl. Hegesippus lib. 2. de Excidio Judæorum cap. 12. Rufinus in Versione Eusebii edita per beatum Rhenanum, Isidorus Pelusiota lib. 4. Ep. n. 225. Sozomenus libro 1. H. Eccl. cap. 1. Nicephorus Callistus lib. 1. cap. 34. Zonaras lib. 1. cap. 4. Freculphus Tom. 2. Chronic. lib. 2. cap. 5. Vincentius Bellov. lib. VI. atque omnes alii usque ad Hubertum Gifanium, & Lucam Osiandrum, qui duo omnium primi communem hanc fidem conati sunt elevare. Posthac vero etiam varias fortunas subit, & Osiandrum secuti sunt Salmasius, Blondellus, Tanaquillus, & alii: comprobant tamen vetustam sententiam Picus Mirandulanus, Sixtus Senensis, Bellarminus, Feuarentius, Possevinus, Huetius, nec non Centuriatores Magdeburgenses, Georgius Callistus, Schikardus, Vossius, Usserius, & alii innumeri, quos omnes collegit, & vindicavit Carolus Daubuz lib. 1. eruditi Operis de hoc argumento exornati. Nullus ergo ante sæculum sextum decimum de veritate Testimonii Flaviani nutavit.

Tertia pars ostenditur explodendo conjecturas Osiandri, Tanaquilli & Blondelli, quas etiam attulit in nova Bibliotheca Elias Dupinius. Prima petitur ex silentio Veterum. Neque enim Iosephi testimonium urget adversus Tryphonem Judæum S. Martyr Justinus, neque S. Clemens Alexandrinus, qui plura ex eodem auctore in præsidium Fidei Chri-

3.
Probatum
Testimonium
Iosephi non
esse suppositum.

4.
Oppugnat
Testimonium
Iosephi.

ſtiane produxit; neque Origenes, qui potius miratur in Commentariis ſuper Matthæum perhibere Joſephum magnificum de Jacobo teſtimonium, & Chriſtum Dominum præterire ſilentio. Sed obijciunt maxime ſilentium Photii, qui cum omnia, quæ ſcripſit Joſephus recenſeat, de loco tam inſigni nec verbum quidem.

5.
Defenditur
Joſephus.

Verum hæc prior argutatio facile vincitur. Nam primo negativum argumentum eſt, nec ad faciendam firmitatem idoneum. Deinde quantum ad Juſtinum attinet, ejus cum Tryphone concertatio, non erat an Jeſus existerit, patriveritque miracula, quod ultro Judæus fatebatur; ſed an illi divini deberentur honores, cultusque latriæ: neque ullo profanorum Scriptorum teſtimonio Juſtinus impetit adverſarium, ſed illum provocat ad ſola oracula Prophetarum. Ob priorem rationem illud prætermiſerit S. Clemens Alexandrinus, cujus tamen opera complura deperierunt hoc fortasſe teſtimonio minime deſtituta. Ea de cauſa, quod priſcis ſæculis nulla Chriſtianos inter, Judæosque verteretur quæſtio de Chriſti exiſtencia & patris ab eo miraculis, ſed de miſſione atque divinitate, ac tantum ageretur de ſenſu divinarum ſcripturarum, Tertullianus, alique illud teſtimonium prætermiſerunt. Origenes tam in comment. Matthæi, quam in primo adverſus Celſum ſcribit Joſephum noluiſſe credere in Chriſtum, atque id mirum eſſe, quod cum deſcriberet Urbis excidium, hujus cauſam potius tribuerit neci Jacobi, quam ipſius Chriſti: quod arguit tantum Judaicam perſeuerantiam; nec elevat præcedens teſtimonium, ſed potius corroborat. Sunt enim Græca Origenis verba, quæ Faber haud recte latine proferit: καὶ το θυμασὸν εἶναι, ὅτι τοῦ Ἰησοῦ ἡμῶν ἐκαταδεχάμενος εἶναι Χριστὸν, ἔδεν ἡττὸν Ἰακώβου δικαιοσύνην ἐμαρτύρησε τοσαύτην. Λέγει δὲ ὅτι καὶ ὁ λαὸς ταῦτα ἐνόμιζε διὰ τὸν Ἰακώβον πεπονθέναι. Atque illud mirandum eſt, quod Jeſum noſtrum noluerit fateri eſſe Chriſtum, & tamen Jacobo teſtatus ſiſſe fuiſſe tam eximiam juſtitiam. At enim quod populus ratus eſt hæc ſe propter Jacobum fuiſſe perpeſſum. Et ſane id mirum eſt; quoniam Joſephus & Chriſti celeberrimum nomen audierat, & paulo ante de eo ſcripſerat tam præclara. Colluſtrat verba Origenis Theodoretus ſcribens in Comment. ad Daniele: Ἰωſηφὸς ὁ ἐβραῖος τὸ μὲν χελευστικὸν ἐδεχάμενος κήρυγμα, τὴν δὲ ἀληθεῖαν κρύπτειν οὐκ ἀνεχόμενος. Joſephus Ebraeus Chriſtianam capere noluit profeſſionem, & tamen veri-

tatem occultare non potuit: quæ poſtrema verba ſumma fraude præterierunt Adverſarii, ut etiam Theodoreti nomine abuterentur.

Ad Photium quod attinet, ſunt qui cum Hadriano Valeſio cenſent illius Bibliothecam eſſe tertia ſaltem parte interpolatam. Sed vera eſt reſponſio, Photium ſola librorum Flavii argumenta perſcribere. Videtur etiam hoc teſtimonium non ignorasſe, cum iſdem verbis de Chriſto loquatur Codice ccxxxviii. quamquam Joſephi eo loco non meminit. Sed quæ ibidem addit de Jacobo omni proculdubio ex Joſepho mutuatus eſt, quoniam is ſolus tradidit ob Jacobum eveniſſe Jeruſolymitanum excidium. At id etiam Photius reſert reticens nomen Hiſtorici. Quomodo ergo ex Flavio exſcripſit quæ habet de Jacobo, ita ex eodem Scriptore Chriſti teſtimonium excerptiſt, ut collatis verbis eruditi Critici demonſtrarent. Itaque ex ſilentio Photii aut nullum deducitur argumentum, aut retorquetur in Adverſarios. Sed inquit Codice xlviii. abjudicat Photius Joſepho librum de Univerſo, quod ibidem ſermo ſit de æterna Chriſti generatione. Reſpondet in Epistoſa ad Sebaldu Snellium Adam Rupertus, Photium cum excerptet libros Belli Judaici, & alterum ſuppoſitum de Univerſo, nondum legiſſe libros Archæologiæ, in quibus extat celebre teſtimonium. Cur enim alii interpoſiti eſſent à Photio Auctores xxvii. ? Addunt alii loqui Photium non ex propria ſententia, ſed aliena; inquit enim, ambigendi fortasſe cuipiam cauſam præbeat, &c. Ut meam non omittam opinionem; potuit Joſephus credere in Chriſti ſapientiam, virtutem, & reſurrectionem, & non in generationem divinam, quæ ſuperat rationem omnem humanam. Ex quo ergo non potuerit homo à fide alienus ſempiternam Chriſti generationem ediſſerere, atque id ſit certum indicium ſuppoſitionis libri de Univerſo, nequit inferri ſuppoſitum eſſe teſtimonium, in quo Jeſus appellatur ſapiens, & mirabilem effectorem, & ejus divinitas ambigue tantum innuitur illis verbis: Si tamen virum illum oportet dicere. Peto denique qualem ſupra Eusebium Photius habeat auctoritatem, ut pluris hujus ſilentium, quam illius aſſertio, ſit faciendum?

6.
Ex Photio
AA nihil
probant.

Reliquæ notæ ſuppoſitionis ab Adverſariis conſtatæ ſunt, incredibile eſſe homini Chriſtianæ Religionis inimico tam ſingularem Chriſti commendationem excidiſſe

7.
Objicitur.

cidisse. Primo, quia cum absolute huius loci confarcinator scribat de Jesu Nazareno, *Et hic erat Christus*; manifeste Christianum se prodit. Deinde ea verba, *Si tamen virum illum oportet dicere*, Christi etiam divinitatem contestantur. Præterea Josephus de Bello Judaico tribuit Vespasiano quæ de Messia prædixerant sacri Vates: quomodo ergo potuit in libris Antiquitatum alium Christum celebrare?

8.
Respond.

Respondemus Josephum, etsi erat non solum Judæus, verum etiam Phariseus genere, & à Christiana religione alienus, potuit, ac debuit de Christo honorifice loqui, ut boni Historici impleret partes, ut illum, cujus causa tam mira contigerant, silentio non præteriret, ut scribens hortatu Epaphroditi Liberti Neronis, qui nomen dederat Christo, hunc fama percelebrem reticendo non videretur religionis causa, & studio partium rem notissimam, præclarissimamque contemnere. Illius ergo, quomodo & præcursoris Joannis, & Jacobi, debuit meminisse. Quia tamen non credebat in Christum, non ait illum non fuisse revera purum hominem, sed oratorio more, versutæque oratione inquit, *Si tamen virum illum oportet dicere*. Propterea dum ait, *ἦτος ἢ ὁ Χριστός*, *Is erat Christus*, subaudiendum est, *λεγόμενος*; ut sensus sit, *Is erat, qui appellabatur Christus*. Resurrectionem Jesu permultis testibus comprobata, & Christianorum multitudinem, quæ sua ætate jam creverat, non poterat præterire qui aut ingenuus erat, aut talis saltem apud Flavios, cæterosque haberi percipiebat. Quid insuper, si accessit singularis divini Numinis impulsus, quo & Caiphas, & Judas, & Pilatus, & etiam dæmones testimonium Christo perhibuere? Vespasianum aut Messiam Josephus crediderit, aut eundem adulatoria laudatione devinverit, nostra nil refert. Fatemur quippe in Christum non credidisse, & de Jesu Nazareno celebrasse, quæ attentis rerum circumstantiis non poterat occultare.

9.
Objectio.

Postremæ notæ suppositionis sunt ex ipsis Flavianis Codicibus depromptæ. Deest enim in quibusdam exemplaribus testimonium, de quo disserimus. Et ne putes recentiora hæc esse, opponunt perantiquum Ms. Mediceum ex Græco in Hebraicum translatus, aliaque Hebræorum volumina, in quibus desideratur. Addunt filum orationis interfecare, & loco prorsus alieno insertum esse. Obiectant denique styli difformitatem &

dissonantiam ab aliis Flavianis scriptis aberrantem.

Verum & hæc inania sunt, & insulsa. Quæcunque enim exemplaria proferant, nequeunt cum iis, quæ supra citavimus, comparari. Ms. Mediceum eo ipso, quod hebraice redditum est, Judæi Interpretis damnat fraudem. At Codicem hunc laudavit omnium primus Hebræus Auctor *Prop. Veritatis*, cujus judicium nemo unus receperit. Judæi quippe, dum Josephum laudant, solum Gorionidem intelligunt, hunc in manibus versant, huic præstant fidem: Flavium aut ignorant, aut despiciunt. Huic Gorionidi telis omnium Eruditorum confosso opponimus Græca autographa, Medicea etiam, quæ diximus verasse Bigotium & Vossium. Digressiones apud Josephum frequentissimæ sunt; quamquam hoc testimonium loco propriissimo aptatur, ubi de Pontio Pilato pertractat Historicus: passus est enim Christus hoc præfide. Styli discrepantiam, quam nulli veterum subodorati sunt, negamus: imo cum stylus ipsius testimonii tam sit similis stylo librorum Archæologiæ, quam frater fratri, sive, ut inquit, ovum ovo, etiam ex stylo evincitur esse germanum. Cum itaque juxta præceptiones Criticorum à veteribus Mss. librisque editis nihil sit expungendum, nisi adlint conjecturæ liquidæ, certæ, atque exploratæ: & quas afferunt Osiander, Tanaquillus, Snellius, & alii, perleves sint, infirmæ, & ambigæ; non debet testimonium illud Flavianum expungi.

PROPOSITIO II. Stylus prædicti Testimonii genuinus est, & per omnia phrasi Flavianæ conformis.

Demonstratur. Dignoscitur alicujus Auctoris stylus ex verbis, verborumque complexu. At sive attendantur verba, sive illorum complexio, stylus hujus testimonii redolet phrasim orationemque Josephi. Ergo stylus hujus Testimonii germanus est, ejusque, cui tribuitur, Auctoris. Probatur minor. In antiquioribus Græcis Codicibus Testimonium illud ad hunc modum se habet. *Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸ χρόνον Ἰησοῦς σοφὸς ἄνθρωπος. Fuit autem hoc tempore Jesus vir sapiens.* Utitur Josephus propositione hujus phraseos, *Γίνεται δὲ*, quotiescunque abrupto orationis stylo res alias inserit. Ita lib. xviii. cap. 12. convertens orationem ad res Babylonicas exorditur, *Γίνεται δὲ περὶ τοὺς ἐν τῇ μεσσοποταμίας*, &c. Κατὰ τοῦτον τὸ χρόνον idem est, ac κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν lib. xiiii. cap. 9. & κατὰ δὲ τὸν χρόνον ταῦτον lib. xiiii. cap. 21.

II.
Propositio
2da cum sua
probatione.

21. Ἰησὺς non ignotus Josepho, cum de Jacobo scribat fuisse fratrem Ἰησοῦ λεγομένου Χριστοῦ. Σοφὸς ἀνὴρ ejusdem generis est, ac δικαίος ἀνὴρ lib. 1. cap. viii. & ἀγαθὸς ἀνὴρ lib. xiii. cap. 7. Proximis verbis εἰς τὸν ἀνδρα αὐτὸν λέγειν χρὴ. Si tamen virum illum oportet dicere, consimilia sunt, quæ habet de Moyse lib. i. cap. 13. & de Eliseo lib. ix. cap. 9. Quæ sequuntur, ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητής, Erat enim mirabilium operum effector, conveniunt cum aliis lib. 11. cap. 5. nec debent rejici ex quo Josephus non crediderit in Christum; cum similia protulerint Pharisei apud Joannem xi. 47. In iis, quæ subjiuntur Διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ ταλαθῇ δεχομένων. Magister hominum, qui vera libenter amplectuntur, perperam causantur putidam eloquentiam; sunt enim similia iis xvii. cap. 14. τῶν ἀνθρώπων τὰ ἡδονῇ δεχομένων. Sequitur: Καὶ πολλὰς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ ἑλλήνους ἐπηγάγετο, Et plurimos quidem ex Judæis, plurimos etiam ex Gentibus ad se pertraxit. Extat phrasis huic simillima in libro Vitæ suæ, & in 11. contra Apionem. Verbum autem ἐπηγάγετο, quod Adversarios nonnihil movet, eodem sensu usurpatur lib. xiii. cap. 22. xvii. 14. & xviii. 8.

12.
Roboratur,

Sequitur, ὁ Χριστὸς αὐτὸς ἦν. Nil hic difficultatis, si subintelligatur λεγόμενος, ut diximus; quo sensu scripsit Pilatus: ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. In subjectis verbis de Christi damnatione ad Crucem objectant aliqui phrasim ἀνδρὸν παρ' ἡμῶν, non animadvertentes eandem haberi lib. xv. cap. 3. & de Bello Jud. lib. i. cap.

25. Quod sequitur οὐκ ἐπαύσαντο διγὰς πρῶτον ἀγαπήσαντες, Nec deservierunt qui primum diligere ceperant, rejici non debet tanquam spurium, ob similem loquendi formulam lib. vii. cap. 10. & lib. viii. cap. 6. Quæ ad Christi prodigia attinent τῶν θείων ταῦτα, καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ, Hæc aliæque plura admiranda de eo &c. inveniuntur partim lib. xviii. Ant. cap. 10. partim in 2. contra Apionem. Postrema verba εἰς τὰ νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τούδε ὀνομασμένων οὐκ ἐπέλαττο τὸ φύλον: Ad hanc usque diem non defecit denominatum ab eo Christianorum genus, præferre genuinam phrasim liquet ex libro 1. de Bello Judaico cap. 4. & lib. vi. cap. 13. Adeat, qui plura desiderat, librum secundum Dabuzii.

Opponit Faber: ait Auctor Testimonii Ἰησοῦς τις, Jesus quidam: cur utitur eo pronomine, si illum haud ignorabat? φύλον vero, cum sit à φύω, gigno, convenire nequit sectæ hominum ex Judæis, gentibusque constat. Cætera omnia præoccupavimus.

Resp. pronomen τις desiderari in per vetustis codicibus, & omitti ab Eusebio in Dem. Evang. Rufino, & aliis: quamquam si illud recipias, parum interest; cum idem pronomen à Josepho addatur Abrahamo lib. 1. cap. 8. Jeroboam lib. viii. cap. 2. & Nehemiæ lib. xi. cap. 5. Τὸ φύλον autem usurpatur etiam de Judæis, & Idumæis ab Hircano in unam gentem coactis lib. xiii. cap. 17. neque debemus in Scriptoribus unumquodque vocabulum ad originis etymon tantummodo expendere.

13.
Objectio, &
responsio.

CAPUT X.

Quibus argumentis Gentiles ad credendum in Christum sint pertrahendi.

SUMMARIUM.

1. Argumentum desumptum à persona Christi.
2. Argumentum à prædicatione Evangelii.
3. Argumentum à conditione prædicationum.
4. Argumentum à miraculis patratis à Christo.
5. Argumentum ex Resurrectione Christi.
6. Argumentum ex oraculis ab origine mundi.

UT Pagani & Gentiles convertantur ad Christum eadem argumenta idonea sunt, quæ pro veritate Christianæ fidei in libro xxi. fuere producta. Si enim abjicienda est superstitiosa plurimum Deorum religio, Mahumetis secta, & Judaica observatio, consequens est tenendam esse fidem in Christum. Sed alia nunc argumenta proponam, brevique contexam, quæ poterit Lectorum

R. P. Berti Theol. Tom. V.

7. Argumentum ex testimoniis sanctorum virorum, & ipsorum hostium Christi.
8. Usque ad 12. afferuntur, & solvuntur objectiones Basiagii.
13. Argumentum ultimum.

ingenium reddere ratiocinio, & dialectica arte ampliora.

ARGUMENTUM I.

Primo demonstratur ex ipsa Christi persona nil falsi de se prædicasse, & divinitus formatam legem tradidisse. Hunc Jesum inter Judæos vixisse imperante Tiberio, testantur lib. xv.

I.
Argumentum primum contra gentiles à conditione Personæ Christi,